

Ultuna-Uppsala på 30-talet som barn

Maria Secher f. Torssell

November 2000

De två små flyglarna på ”stora gården” med ”stora huset” är hjärtpunkten för mig på Ultuna. I den västra lilla flygeln mot ån bodde min morfar och mormor och min mor föddes där 1903. 25 år senare föddes jag där. Det var mina föräldrars första hem sen de gifte sig 1924. Där bodde jag i 10 år. Då var det lummigt på Ultuna, med slingrande gångar, blommor och rabatter. På slänten neråt ån åkte vi vintertid kana på hopvikta papplådor. På våren kom de första doftande luktviolerna där.

I flygeln mitt emot bodde Ida och Augusta och Oskar Svensson och Karin med sonen Georg. Ida var en trygg person, som kom till oss och var barnvakt för min bror Bengt och mig. Vi spelade Fia och hon passade på att borsta våra skor.

I ”stora” huset, administrationsbyggnaden, bodde förutom tidigare Rektorererna Sjöström och Simmons på 30-talet Sven Barthel,

Sven Berglund blev en lekkamrat när fam. Nils och Beth B. en kortare tid bodde där. Då åkte vi kälke i våra fina, vita lammskinnspälsar.

I stora husets källare var inrett ett badrum m. badkar och trätrallor på golvet. Mor satte också upp gardiner där med stora tulpaner på. Där fick vi bada, och efter badet sprang vi i våra vita nattskjortor under de stora askarna över gården in i värmen och fick då löskokt ägg mosat med brutet hårt bröd med salt. Det var lite speciellt och festligt.

I gamla mejeriet, senare bibliotek (där Astrid Guillemont arbetat) var på 30-talet bostäder. Där lekte jag med Ulla Nyberg. Vi bytte bokmärken i stora farstun med stor veranda.

Mitt emot, mot ån, låg ”Syltan” – restaurangen. Där var en speciell doft av matos och matrester. Ovanpå bodde vaktmästare Blixt med sonen Tage. En av mina mest förargliga bedrifter var när jag i nybörjarstadiet cyklade på Blixt i en sväng.

Senare tillbyggdes studentkårens lokaler bredvid Syltan. Där hade vi vår bröllopsfest den 8 aug. 1953.

1932 invigdes lantbrukshögskolans stora fyrkantiga hus framför gamla lantbruksinstitutet. I botten på detta nya stora hus var postexpedition och vaktmästarbostad. Då fick jag också Nancy Larsson som lekkamrat.

På smedsplan nedanför åsen låg det röda gårdskontoret till lantbruksskolan, som då var inrymd i nuvarande växtodlingsinstitutionen i det stora vita huset ovanför Ultuna lagård och övriga ekonomibygnader. På kontoret stod, bakom en stor skrivpulp, Erik Joneby

och Sven Ekblom. Av dem köpte vi våra mjölkpoletter i små bruna påsar. Mjölken hämtade vi i mjölkkrukor innanför dörren på lagårdens östra sida. Där är nu studentrestaurang.

I stallet som har varit idrottshall var stora härliga ardennerhästar. Dom fick Kerstin Sjögren, Bengt och jag "rida i vall" bort mot Kungsängens betesvallar. Det var härligt att rida barbacka.

De första blåsipporna hittade vi i åsens östliga backar.

Mejeriet låg på väg ut. Mejerskan fru Ekberg slamrade där med stora mjölkflaskor. Vattnet skvalade och det var en unken sötsur mjölkdoft där.

Vi åkte skridskor med remmar på dammen vid smedsplan . Vi tappade skridskorna i ett kör och det blev kallt om fingrarna.

I villan ovanför dammen bodde prof. Osvald med fru Agnes. I den första av de lika röda villorna bodde min morfar , prof. i husdjurslära och Vet.medicin Karl Wilhelm Åderman med familj. Lilly som dog 1928, Georg, Nils , AnnMari (mor), Ellen och Märta. Det var ett trivsamt hus med balkong, veranda och äpple o plommonträdgård.

I villan ovanför bodde prof. Ivar Johansson och senare prof. Yngve Gustafsson. Samtidigt som prof. Gunnar Torstensson (prof. i jordbrukslära) med min moster Ellen och kusinerna Margareta, Gertrud, Nils-Peter och Gunilla.

I lantbruksskolans stora förvaltarbostad bodde familjerna Ejnar och Greta Sjögren med Dagmar, Lennart, Ulla och Kerstin. Våra familjer var goda vänner, dock hade vi stor respekt för Ejnar och Greta som hade extra stor pondus. Under krigstiden, då var kalla, snörika vintrar hade tant Greta, min mor Ann-Mari, Kerstin, Bengt och jag en liten klubb;"4 flitiga flickor och en pojke" FFFoP. Vi stickade sockor, vantar, muddar och hjälmar till soldaterna i finska vinterkriget och förgyllde kvällarna med bakelser från Landings eller Güntherska.

Hur fick man mat till familjerna på Ultuna? Jo på 30-talet ringde fruarna till Eklunds och Andéns på Drottninggatan i stan och beställde varor. Så kom ett paket med kusken Lindqvist ut till familjerna. Kött köpte vi i köttaffärerna, där det rann kylvatten på fönstren.

För övrigt var bland det roligaste, när Mor kom till stan och vi gick på kondis, på Landings. Kanske efter att ha varit i Strandbergs tygaffär och köpt klänningstyg. Ett skotskrutigt kommer jag ihåg, som hemsömmerskan "fröken Sjöberg" sydde en klänning av.

Till skolan åkte vi i de vita spårvagnarna. Då satt man på bänkarna efter långsidorna mitt emot varandra. En liten flicka kunde bli litet generad när "nån" stirrade på en. Varje 1/2 timma gick en spårvagn från Graneberg respektive från Svandammen. De möttes vid Ultuna norra. Vid svandammen fick man byta till en bå spårvagn som gick till Stora torget. Från Stora torget gick 4 spårvagnar till Kungsängsgatan-Svartbäcksgatan respektive Drottninggatan, Vaksalagatan. När man väntade vid Svandammen kunde man vintertid

beundra någon skridskoprinsessa och andra stadsbarn på skridskor. Och det vita svanparet och änderna som simmade i den öppna delen av dammen.

Ultuna var levande med många familjer som bodde där. I backen ovanför stall, ladugård, get- och fårhus, som nu är studentkårens lokaler, var flera s.k. arbetarbostäder. Först i backen efter vägen i röda stugan, som finns kvar, bodde Eklunds m. Olle och Anna-Greta. Bengt, Olle och Tage sprang eller smög bakefter oss med påsksmällare, när vi flickor var påskkäringar på skärtorsdagskvällen.

I rad längre upp i backen låg röda flerfamiljsbostäder. Bl:a. bodde där stallförman Petersson m. fam. Birgitta, skådespelerska i Uppsala, Lisbeth delägare i DEAs klädesaffär och Hans. Längst upp i raden bodde fru Wallsten, som var en pärla på familjernas kalas. Hon kom då i svart klänning, vitt förkläde och liten hårsnibb och serverade.

Ovanför den s.k. Onödan ovanför kärret och den nu så fint iordningställda dammen ligger ett trevligt vitt hus. Där bodde prof, Hofman-Bang med sin hund. God vän med honom var den speciellt kortvuxne Helge Löwenmark. Dessa herrar plus min far Robert Torsell var ofta gäster hos min morfar Kalle Wille Åderman i röda villan. De åt och drack och hade trevligt "Betsovall" det var Vall och Moss där Anders Elofsson m. stor rotweilerhund, fru Käthie, Olof och Marta bodde i ett stort rödgult hus. I backen mot Liljekonvaljeholmen växte och växer de rara blåluddiga backsipporna. De fanns också på kullarna nedanför smedsplan. På kaninholmarna mellan Ultuna och Liljekonvaljeholmen var härligt med gullvivor och svalört och balsampoppel spred sin doft på våren.

1945 efter de kalla krigsvintrarna slutar min Ultunaår. 1939 fick vi flytta till Svalöfsfilialen (Sveriges Utsädesförenings Ultunafilial) Far hade fått i uppdrag att med A.Diös byggnadsfirma bygga upp den nya institutionen. Där fick han mera fulläntat bedriva sin intressanta växtförädling med gula ärter, luzern, rödklöver och nya vetesorter. Där var jag, inom parentes, framme och "klantade" så det lite för fort blev ett Odinvete. Det var ju så fina och härliga ax i den parcellen där jag inte skulle plocka, d.v.s. göra urval.

Det var en underbar känsla för vår familj att få flytta in i ett nybyggt hus med elspis, rostfri diskbänk, varmvatten, toilett och badrum. Den känslan har vi "äldre" fått erfaras.

Jag är tacksam för allt detta. I och med att vi flyttade tillbaka till Uppsala 1989 delvis, och helt 1991, har det blivit aktuellt att tänka tillbaka på Ultunaåren. Vi har ju också kommit med i den gamla fina föreningen AetA, som min far och morfar och morbror startat och nu firar 75-årsjubileum.